

29. 4. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Lex COVID: Krizová insolvenční opatření ke zmírnění dopadů pandemie koronaviru

Poslanci i senátoři schválili vládní návrhy zákonů, které mají ochránit české podniky zasažené koronavirovou situací před bankrotem a tím odvrátit dominový efekt na českou ekonomiku. Jedná se zejména o zákon č. [191/2020](#) Sb. upravující zvláštní opatření ve vztahu k insolvenčním právu, výkonu rozhodnutí a exekucím (tzv. „lex COVID“) a dále zákon č. [177/2020](#) Sb. upravující odklad splátek úvěrů.

Rovněž byla přijata novela zákona zákon č. [58/1995](#) Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou, podle níž Exportní garanční a pojišťovací společnost (EGAP) může nově poskytovat kromě pojištění také záruky za splacení firemních úvěrů na provoz, pracovní kapitál, inovaci a zkvalitnění výroby pro velké exportně orientované podniky. Tyto přijaté zákony jsou již účinné, když ve stavu legislativní nouze nabyly účinnosti dnem jejich vyhlášení.

Senát však vrátil zpět do poslanecké sněmovny návrh zákona, který upravuje moratorium na nájemné obchodních prostor, resp. který zakazuje pronajímateli na přechodnou dobu až do 31. prosince 2020, aby dal nájemci výpověď z důvodu prodlení s úhradou nájemného za období od 12. března do 30. června 2020. Senátoři totiž požadovali stejně jako u nájmu bytů, aby stát poskytl pronajímatelům záruku za 80 % dlužného nájemného, pokud ho nájemci neuhradí do uplynutí příslušné ochranné doby. Poslanci ovšem Senát přehlasovali a schválili původní návrh tohoto zákona.

Tento článek se blíže zabývá opatřeními v oblasti insolvenčního práva a vychází ze série newsletterů naší advokátní kanceláře CERHA HEMPEL Kališ & Partners v souvislosti s pandemií COVID-19. Přijatá insolvenční opatření jsou zcela mimořádná a dočasného charakteru, avšak mohou mít dalekosáhlé následky.

Suspendování povinnosti dlužníka podat insolvenční návrh

Povinnost dlužníka podat na sebe insolvenční návrh v případě úpadku byla na základě zákona „lex COVID“ suspendována na dobu ode dne účinnosti tohoto zákona do uplynutí šesti měsíců od ukončení nebo zrušení mimořádných opatření státu proti epidemii, nejpozději však do 31. prosince 2020. Dlužník a členové jeho statutárního orgánu tedy nebudou odpovídat za škodu nebo jinou újmu způsobenou věřitelům porušením této povinnosti.

Povinnost podat insolvenční návrh však bude nadále platit pro dlužníky, kteří se nacházeli v úpadku již před přijetím mimořádných opatření proti epidemii anebo jejichž úpadek nebyl převážně způsoben v důsledku koronavirové situace (tzn. byl způsoben v daném období nezávisle na opatřeních proti epidemii COVID-19). V takovém případě se bude uplatňovat i související odpovědnost dlužníka a statutárů, pokud dojde k prodlení s podáním insolvenčního návrhu.

Pro zajímavost obdobný zákon v Německu současně stanovuje, že odklad povinnosti podat dlužnický insolvenční návrh se nevztahuje na dlužníky, u nichž nelze předpokládat, že platební neschopnost vzniklou v důsledku koronavirové situace překonají. Suspendování povinnosti podat dlužnický

insolvenční návrh se tedy v Německu týká pouze společností, které se dostanou do úpadku vlivem koronavirové epidemie a zároveň se u nich předpokládá odvrácení platebních neschopnosti po ukončení mimořádných opatření. Je nutné dodat, že německý zákon dále stanovil vyvratitelnou domněnku, podle níž se má za to, že úpadek nastal vlivem koronavirové epidemie a že existují předpoklady pro jeho překonání, pokud platební neschopnost dlužníka nastala až po 31. 12. 2019. Tato domněnka se použije pro účely posouzení, zda má dlužník povinnost podat insolvenční návrh či nikoliv. Chrání tudíž i dlužníky, kteří se dostali do úpadku v období na začátku roku 2020, ale ještě před vypuknutím koronavirové nákazy v Německu. Tato doplňující a racionální podmínka, která by pomohla vyfiltrovat skutečně nezdravé podniky od těch životaschopných, bohužel v českém zákoně chybí.

Ovšem ve vztahu k managementu společností, které se v souvislosti s epidemií dostanou do distresové situace, je nutné zdůraznit, že zůstává nadále zachována obecná povinnost členů orgánů korporace jednat s péčí řádného hospodáře a učinit vše potřebné a rozumně předpokladatelné k odvrácení hrozícího úpadku dle zákona o obchodních korporacích.

Pro úplnost je třeba uvést, že český zákon „lex COVID“ neomezuje dlužníky v tom, aby z vlastní iniciativy insolvenční návrh podali, i přestože se ocitnou v úpadku vlivem koronavirové epidemie.

Ochrana před věřitelskými insolvenčními návrhy

„Lex COVID“ dále poskytuje dočasnou ochranu všem dlužníkům tím, že se nebude přihlížet k insolvenčním návrhům, které podají věřitelé v období ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona do 31. srpna 2020. Tato ochrana se má aplikovat plošně na všechny potenciální dlužníky, tj. bez ohledu na příčinu nebo období vzniku jejich úpadku. V praxi to bude znamenat, že věritelské insolvenční návrhy podané v tomto období nevyvolají žádné právní následky a hledí se na ně, jako by nebyly učiněny. Věřitel však bude moci podat nový insolvenční návrh po 31. srpnu 2020.

Navržené opatření by nemělo věřitele omezit v tom, aby svá práva individuálně vymáhali mimo rámec insolvenčního řízení, tedy například započtením pohledávek nebo realizací zajištění anebo v nalézacím či vykonávacím (exekucním) řízení.

Dočasné přerušení plnění reorganizačního plánu

Dlužníci, kteří plní reorganizační plán pravomocně schválený ke 12. březnu 2020, mohou požádat insolvenční soud o dočasné přerušení plnění reorganizačního plánu, a to na dobu až šesti měsíců od ukončení nebo zrušení mimořádných opatření státu proti epidemii, nejpozději do 31. prosince 2020. Insolvenční soud o návrhu dlužníka rozhodne po vyjádření insolvenčního správce a věřitelského výboru. Nicméně s ohledem na současnou situaci a společenskou atmosféru lze předpokládat, že soudy takovým žádostem dlužníků vyhoví.

Po dobu přerušení plnění reorganizačního plánu nemůže insolvenční soud rozhodnout o přeměně reorganizace v konkurs, avšak tímto není dotčena povinnost dlužníka plnit ostatní závazky nevyplývající z reorganizačního plánu.

Nicméně insolvenční soud může současně přijmout opatření k ochraně oprávněných zájmů věřitelů anebo může změnit či zrušit své rozhodnutí o dočasném přerušení plnění reorganizačního plánu, budou-li pro to závažné důvody.

Institut mimořádného moratoria

„Lex COVID“ zavádí přímo do insolvenčního zákona další dočasný institut tzv. mimořádného moratoria. Ten by měl poskytnout dodatečnou ochranu dlužníkům zasaženým koronavirovou situací

především proti věřitelům, kteří budou vymáhat své pohledávky za dlužníky mimo insolvenční řízení.

Návrh na mimořádné moratorium mohou podat v době do 31. srpna 2020 podnikatelé, kteří nebyli ke 12. březnu 2020 v úpadku. Mají právo ho podat jak před zahájením insolvenčního řízení, tak i po jeho zahájení. Vyhlášení mimořádného moratoria bude mít obdobné účinky jako standardní moratorium dle stávající úpravy. Bude tedy chránit dlužníky před prohlášením úpadku, realizací zajištění, výkonem rozhodnutí nebo exekucí (nikoliv však před uplatněním pohledávek věřitelů žalobou).

Stejně tak nová úprava mimořádného moratoria umožňuje dlužníkům hradit peněžité závazky nutné k provozování podniku v rámci obvyklého hospodaření nebo k odvrácení hrozící škody. Současně s tím dlužník může hradit přednostně (před dříve splatnými dluhy) nové dluhy, které bezprostředně souvisejí se zachováním provozu podniku a vznikly po vyhlášení mimořádného moratoria (typicky nové dluhy z titulu dodávek surovin a energií nebo mzdy zaměstnanců).

Dále jsou dlužníci chráněni před jednostranným ukončením dlouhodobých smluv na dodávky energií, surovin, zboží či služeb anebo odepřením plnění dle těchto smluv po dobu trvání mimořádného moratoria, ledaže by se jednalo o odepření nového čerpání úvěru či jiného peněžního plnění v důsledku případu porušení podmínky pro jeho poskytnutí, který nastal již před vyhlášením moratoria. Nicméně na rozdíl od standardního moratoria nebude v případě mimořádného moratoria platit zákaz započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele.

Zásadní odlišnost mimořádného moratoria od stávajícího standardního moratoria spočívá v tom, že k vyhlášení mimořádného moratoria se nevyžaduje souhlas většiny věřitelů. Podmínka souhlasu věřitelů se u mimořádného moratoria nahrazuje zejména čestným prohlášením dlužníka dokazujícím jeho poctivý záměr, a to například prohlášením dlužníka, že mimořádné moratorium navrhuje v důsledku mimořádných opatření státu pro epidemii COVID-19, že ke 12. březnu 2020 nebyl v úpadku anebo že v průběhu dvou měsíců před 12. březnem 2020 ani poté nevyplatil společníkům či akcionářům nebo členům orgánů mimořádná plnění včetně podílu na zisku nebo předčasného splacení pohledávek z úvěru či zápůjček (ledaže tyto prostředky budou vráceny dlužníkovi před podáním návrhu na mimořádné moratorium).

Mimořádné moratorium lze vyhlásit na dobu až tří měsíců s tím, že tato doba může být prodloužena ještě o další tři měsíce, avšak pouze se souhlasem většiny věřitelů. Po dobu mimořádného moratoria se dlužníkovi výslovně umožňuje využít veřejné podpory poskytované státem ke zmírnění dopadů epidemie.

I přestože mimořádné moratorium bude podnikatelům nabízet rychlou a snadno přístupnou ochranu za současné koronavirové situace, jejich management musí pamatovat na plnění povinností dlužníka stanovených po dobu mimořádného moratoria (zejména vyvinout veškeré úsilí k uspokojení věřitelů v co nejvyšší míře a dát přednost společnému zájmu věřitelů před zájmy vlastními i zájmy jiných osob). V případě, že dlužník poruší své povinnosti stanové po dobu trvání moratoria anebo uvede nepravdivé skutečnosti ve výše uvedeném čestném prohlášení, hrozí mu riziko vzniku odpovědnosti za škodu tím způsobenou věřitelům, resp. ručení členů statutárního orgánu za takovou škodu.

Členové managementu dlužnické společnosti musí vzít dále v úvahu, že pokud se jim během mimořádného moratoria nepodaří odvrátit hrozící úpadek, tak pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria z dlouhodobých smluv na dodávky energií, surovin, zboží či služeb (které nelze vypovědět), budou stejně jako ve standardním moratoriu považovány v případném insolvenčním řízení za pohledávky za majetkovou podstatou, jež musí dlužník hradit přednostně.

Podle zákona „lex COVID“ mimořádné moratorium skončí především uplynutím doby, na kterou bylo vyhlášeno, pokud dlužník nenavrhne jeho prodloužení se souhlasem většiny věřitelů. Teprve v

období, kdy bude mimořádné moratorium takto prodlouženo, může insolvenční soud zrušit moratorium na návrh většiny věřitelů. Před prodloužením mimořádného moratoria může dojít k jeho ukončení i bez návrhu, jestliže dlužník uvedl v návrhu na mimořádné moratorium nepravdivé údaje nebo vyjde-li najevo, že dlužník sledoval nepoctivý záměr (zejména přednostní uspokojení jen některých věřitelů). Mimořádné moratorium může být ukončeno také na návrh dlužníka, pokud se mu podaří distresovou situaci překonat, anebo naopak pokud dlužník sám na sebe podá insolvenční návrh, případně pokud soud vyhlásí na návrh dlužníka standardní moratorium.

Institut mimořádného moratoria se velmi podobá standardnímu moratoriu již dříve upravenému v insolvenčním zákoně. V nedávné minulosti jsme byli svědky řady neúspěšných moratorií, které nakonec nevedly k odvrácení úpadku, nýbrž k jeho formálnímu neřízenému řešení. Dle našich zkušeností je efektivní využít institut moratoria v distresové situaci, ovšem když dlužník má reálné vyhlídky na její konstruktivní řešení před skončením moratoria. To znamená, například pokud dlužník potřebuje získat čas pro vymožení zásadní pohledávky či zajištění financování anebo pro vyjednání podmínek vstupu investora. Jestliže se dlužníkovi nepodaří v období moratoria vyřešit svoji nepříznivou situaci, hrozí mu riziko, že ztratí důvěru věřitelů, investora i zákazníků a dodavatelů. V takovém případě je možné, že dlužníkův úpadek bude řešen neřízeným konkurzem, protože neúspěšným moratoriem se dlužník připraví o případnou podporu věřitelů například pro jeho předbalenou reorganizaci. Proto by měl management dlužníka pečlivě zvážit, zda a jakým způsobem institut mimořádného nebo i standardního moratoria použít.

Absence ochrany nového financování

V českém zákoně „lex COVID“ bohužel chybí sofistikovanější opatření, která by podpořila nové financování, jež budou firmy potřebovat k udržení a obnově svého provozu. Inspirovat bychom se mohli opět německým zákonem, podle kterého se poskytnutí nového úvěru (včetně zřízení zajištění) a jeho splácení nepovažují za zvýhodňující, a tudíž odporovatelný, resp. neúčinný, úkon. Stejným způsobem jsou v Německu chráněny nové akcionářské zápůjčky nebo úvěry poskytnuté dlužníkovi, ovšem s výjimkou jejich zajištění, na které se toto opatření již nevztahuje. Nicméně nové akcionářské zápůjčky a úvěry budou „zrovnoprávněny“ tím, že v případném insolvenčním řízení nebudou podřízeny ostatním pohledávkám.

Jestliže bude stávající úprava odporovatelnosti (neúčinnosti) právních úkonů v insolvenčním zákoně ponechána bez jakýchkoliv dočasných výjimek, může to rovněž komplikovat snahy členů managementu o udržení životaschopnosti podniku, protože nyní nemají jistotu, že jejich platby nebo jiné kroky nebudou v budoucnu zpochybněny. Tuto nejistotu se pokouší odstranit již zmíněný německý zákon, který stanoví, že po přechodnou dobu se platby provedené dlužníkem v rámci běžného styku (zejména za účelem udržení nebo obnovení provozu podniku nebo za účelem restrukturalizace) považují za vykonané s péčí řádného hospodáře a dále že v případném insolvenčním řízení nebude možné odporovat taková poskytnutí plnění nebo zajištění ve prospěch druhé strany, k němuž byla tato druhá strana oprávněna. Zákonodárci v ČR však výše navrhovaná opatření prozatím nediskutovali, a proto vedení českých firem musí pečlivě zvážit všechny zásadní platby a kroky realizované k udržení provozu podniku. Stejně tak musí být obezřetní i dlužníkovi věřitelé a obchodní partneři.

Potenciální praktické dopady insolvenčních opatření

Jak bylo zmíněno v úvodu článku, účelem výše popsaných insolvenčních opatření je podle důvodové zprávy zákona „lex COVID“ především ochrana podnikatelů před akutním výpadkem tržeb a likvidity a s tím souvisejícím rizikem přechodného úpadku (ve formě platební neschopnosti), který by ale měly být schopny odvrátit po odpadnutí přímých dopadů boje s koronavirovou epidemií a obnovení plného provozu jejich podniku.

Nicméně i přes přijatá opatření lze očekávat po 31. srpnu 2020 (resp. 31. prosinci 2020) významný nárůst podání insolvenčních návrhů, které budou těmito opatřeními zadrženy. Navíc česká ekonomika predikovala pokles již před vypuknutím epidemie (zejména v „tradičním“ průmyslu - například strojírenství). Nabízí se tedy otázka, zda navrhovaná opatření jenom neoddláží velký přírůstek úpadků a nepřivolají ještě kritičtější situaci pro českou ekonomiku a justici v důsledku koncentrace insolvenčních návrhů na září 2020, resp. leden 2021.

Dalším problémem může být, že navrhovaná opatření nedokážou jednoznačně identifikovat podnikatele skutečně zasažené koronavirovou situací, a proto může dojít k jejich zneužití a vytvoření zdánlivě „zdravých“ podniků. Až v období po skončení mimořádných opatření se patrně ukáže, zda budou navrhovaná (proti)insolvenční opatření efektivní a pomohou překonat českým firmám koronavirovou krizi a znovu nastartovat ekonomiku. Je možné, že návrat ekonomiky do „nového“ normálu bude velmi pozvolný, a proto by se dlužníci, věřitelé i potenciální investoři měli náležitě připravit na toto „post-koronavirové“ období.

Mgr. Bc. Jiří Prouza,
advokát

CERHA HEMPEL
Kališ & Partners

[CERHA HEMPEL Kališ & Partners](#)

Týn 639/1
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 111 711
e-mail: office@cerhahempel.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenční při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenční - judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)

- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)